

Landsmåls- och Folkminnesarkivet
Uppsala

M 24

Tjänste

Ord och uttryck för förflyttning av föremål.

Anm. 1. Ett stort antal ord och uttryck för förflyttning, vilka beräknas kunna ingå i andra frågelistor (fatta, dränka, vagga, köra, ro, segla, färja, skjutsa, lunna, böta), återfinnas ej här.

Anm. 2. Till samtliga här upptagna verb böra anföras fraser, av vilka framgår, om verben styra dativ eller akusativ.

I. Flytta.

Flytta (flykta)? Finns verbet i målet? Giv exempel på dess användning!

Finns andra ord, som ange förflyttning av föremål utan att närmare antyda, vari flyttandet består (håva, hävja, håva, sätta, lägga, ställa)? Giv exempel på dessa ords användning dels utan (t.ex. häv säcken i farstun!), dels med följande adverb (t.ex. häv ut katten, häv undan den där fjädern)! Finns andra betydelser än i riksspråket av sätta ('främföda', 'maska', 'angripa')? lägga ('föda', 'frysa till', 'anlägga', 'slå', 'breda ut säd till tröskning', 'lägga i land', 'skränka (såg)')? ställa ('laga mat')?

Föra? Finns ordet som levande i målet? Vad betyder det ('förflytta', 'forsla', 'draga, släpa (i motsats mot lyfta)', 'skjuta på')? Föra sig? Föras ('slå trissa')? Finns uttryck som oss är sägande och inte förande 'vi böra tala om saken för varandra men inte föra den vidare'? Finns ett substantiv föra ('något som man för', 'mat, som bäres t.ex. från bröllop eller till barnsängskvinna')? Förning? Förerska 'hustru, som bär barnet till dopet'?

Forsla (forda, fora)?

Beteckningar för att 'flytta undan (något, som är i vägen)' (tocka, maka)? för att tränga undan (nöda)? för att skjuta på (skotta, fusa, kösa)? Skjutsa i väg? Fösa (fjösa)? Driva? Älta?

Beteckningar för att 'med tillhjälp av spak flytta något tungt' (baxa, maxa, våga upp)?

II. Stöta till, knuffa etc.

Stöta? Är ordet levande i målet? Finns det i annan betydelse än i riksspråket (t.ex. stöta kläder)? Finns ett substantiv stöta ('så mycket, som stötes åt gången i en mortel')? Stöta sig? Stöt (brickstöt 'stöt för bröstet', rövstöt 'stöt i bakdelen')?

Andra beteckningar för 'stöta till, knuffa' (bobba, buffa; busa, bussa; boxa, bruxa; dulta, drulta, dutta; dysta; doka; hobba, homma, hutta; knuffa, knuffla, knyffla, knubba, kuffa; putta, butta, botta; skuffa, stula, tösta; vråka i väg)?

Finns beteckningar för att 'knuffa till, så att det flyger i väg' (flöja)?

Finns orden driva och vråka (råka) i betydelsen 'knuffa, stöta till'? Driva in? Vråka å 'stöta till'?

Beteckningar för 'stöt, knuff' (buff, datt, druff, dunt, dunta, duns, hip)?

Beteckningar för att 'knäppa till något med ett finger, så att det flyger i väg' (fretta, sprätta)?

III. Bära.

Bära (bjära)? Har ordet andra betydelser än i riksspråket, t.ex. 'föda' (om ko)? Bära hög ålder 'se gammal ut'? Giv exempel på mera ovanliga sammanställningar av bära med adverb, såsom bära bortur 'gå på tok', bära i ngn ngt 'skvallra om ngt för ngn', bära ovan (om nederbörd)!

Andra beteckningar för 'bära' (koga)?

Beteckningar för att 'bära tungt eller med möda' (danka; kånka, kangla, känkla; kunta, klunta, klönsa; kneka; kynda; preka; pynda, pyngla; slimpa)?

Börda (börde)? Giv ex. på ord, i vilka börda ingår som senare sammansättningsled, såsom svegbörda, 'höbörda, buren med hjälp av en vidja', ryggbörda 'så mycket som man på en gång kan bära på ryggen', latmansbörda 'för stor börda' (då man ej ids gå flera gånger), klövjebörda, säckbörda, karlbörda.

IV. Draga; släpa.

Draga? Kan ordet stå med objekt i dativ, t.ex. dra fotom 'släpa benen efter sig'? Har det även andra betydelser än i riks-

språket, t.ex. 'sitta snett', 'avskilja termerna på slaktat kreatur', 'barka tallar för tjärbränning', 'befria sädeskärvarna från banden', 'kikna (vid kikhosta)', 'färdas, resa'? Finnas uttryck som draga ett 'komma överens', av vilket drar det 'vad påminner det om (om melodi)', solen drar vattnet (då solstrålar skina genom moln)? Finns ett substantiv draga 'pinnkälke', 'dragstropp i seltyg', 'litet lass'?

Andra beteckningar för 'draga' (drägla, dragsa, drajsa, drassa, drassla, dratta; hala, näva, pjäka, tåga)? Angiv noggrant de mera specialiserade betydelser, som vissa av dessa ord kunna ha, t.ex. drägla 'med rep draga båt uppför en ström'?

Finnas beteckningar för 'dragande' (drag, drätt), t.ex. Jag körde hela fåran i en drätt?

Släpa (slepa, slipa, släpa)? Har ordet även andra betydelser än i riksspråket, t.ex. 'nöta (skor)', 'forsla (timmer) med släp-anordning', 'gå och dra benen efter sig', 'draga (ärtskidor) mellan tänderna för att få ärtorna att lossna'? Finns ett substantiv släpa 'sten- eller hösläpa', 'strängt arbetande kvinna'? På släp? Köra släpe?

Andra beteckningar för 'släpa' (slimra, slimpa, tjåka, traska)? Angiv noggrant de mera specialiserade betydelser, som vissa av dessa ord kunna ha (t.ex. traska 'framsläpa något utan häst')!

V. Rulla.

Rulla (rylla)? Är ordet överhuvudtaget levande i målet? Har det annan betydelse än i riksspråket ('mangla', 'välta(åker)')?

Andra beteckningar för att 'rulla något', såsom kavla, klingra, kullra, löpa, löpra, tavla, trilla, tulla, tullra, tydla, välta, vältra (valtra)?

VI. Kasta.

Kasta? Har ordet även annan betydelse än i riksspråket 'byta utan att förut ha synat föremålen', 'binda första varvet på nät eller not', 'få missfall'? Finns ett substantiv kasta ('kastskovel', 'hög av kastad säd')?

Andra ord med betydelsen 'kasta, slunga' (bunka; doka, dåka; dysta; dänga; döva; hiva, hyva; hurra, hyra; hutta; hyssa;

jucka; ljunga; pula; segla; singla, slinga, slänga, slunga; smäcka; smätta; sno, snöra; socka; sola, såla; sunda; svepa; vinda)?

VIII. Övrigt.

Giva? Har ordet även annan betydelse än i riksspråket, t.ex. 'giva djur foder'? Finns lämna i betydelse 'giva, överlämna'?
Räcka? Hur böjes ordet? Har det även andra användningar än i riksspråket (t.ex. räcka färder 'följa spår', räcka näven 'sträcka fram handen')? Andra beteckningar för att 'lämna någon något' (fly, få, handa)?

Rycka (till sig)? Har ordet även andra betydelser än i riksspråket, t.ex. 'på visst sätt fånga fisk'? Andra beteckningar för 'rycka (till sig)' (gaffla, kippa, nappa)?

Hejda (hägda, hejgda)? Förekommer ordet endast i reflexiv form? Andra ord med betydelsen 'bringa att stanna' (hålla med objekt i dativ, hålla åter, häfta, härta, stagga, taga kvar)?

Hänta (hänta)? Är ordet levande i målet? Har det annan betydelse än i riksspråket ('samla', 'hinna')?

Skicka? Har ordet annan betydelse än i riksspråket ('hända')? Sända? Är ordet levande i målet?

Höja? Finns ordet i annan betydelse än i riksspråket ('stå hög och framskjutande')? Andra ord av liknande betydelse (häva, hävja; hiva, hyva; lyfta)? Beteckningar för 'resa upp' (resa, rita)?

Sänka? Har ordet annan betydelse än 'sänka under vatten, bringa att sjunka'? Beteckningar för 'slå omkull' (dämpa, fälla ned, kullfusa)?

Vända? Finns ordet i annan användning än i riksspråket (vända myr 'gräva upp och vända om det översta lagret av odlad myrmark', jag skall till Noret och vända 'jag skall göra en kort tur till Noret', vända 'vända halmen vid tröskning', 'byta ut', 'spåra upp')? Hur uttryckes 'vända upp och ned på något'? Finns ett substantiv vända 'vändning; varv, omgång, färd fram och tillbaka; bakdel'? Finns ordet vändben 'ben, som man tar för att tvinga någon att vända sig'?

Vrida? Finns ordet i annan användning än i riksspråket, t.ex. 'fläta hår på visst sätt', vrida ihop 'hastigt koka'?

Finns ett substantiv vrida 'visst slags knöl på trädstam; skål; halva av människans bakdel'? Är uttrycket vrida händerna levande i målet?

Vränga? Vad betyder ordet ('vända ut och in på', 'ansätta, plåga', 'vara surmulen', 'spåra upp')?

Snurra (snorra)? Användes ordet överhuvudtaget med betydelsen 'bringa något att rotera'? Finns ordet i betydelser, som avvika från riksspråket ('väsnas av ilska', 'andas hårt som en katt')?

Andra ord med betydelsen 'vrida, vända, snurra på något' (hurra, sno)?

Svinga? Finns ordet, hur böjes det, och vad betyder det?

Svänga? Hur heter t.ex. svänga med armarna?

Smöja (smäja)? Vad betyder detta ord ('pressa in något i en trång öppning', 'lösa upp en knut', 'smyga')? Finns ett substantiv smöja, och vad betyder det ('ögla')? Kan smyga (smjuga) användas i betydelse, liknande smöja ('tränga in ngt' etc.)?

Smussla (smyssla)? Finns ordet i målet, och vad betyder det ('oförmärkt smyga undan något', 'snatta', 'göra något i smyg')?

Nämn andra ord med liknande betydelse (myssja, myskla, njuvla)!